

Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029

Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029

Utgivare: Åbo Stad

Layout: KMG Turku Oy

Omslagsbild: Laidun-design Oy, Marko Kivistö

”

Inom Åbo stadsforskningsprogram är forskningsobjektet samhälleliga och rumsliga förändringar i städer, samt stadens möjligheter att påverka förändringarna ensam eller tillsammans med andra aktörer.

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
2 Mål	7
3 Från Åbo borgmästarprogram till forskningsteman.....	10
3.1 Hållbar ekonomi	11
3.2 Välbefinnande och jämlikhet	13
3.3 Regional jämlikhet och motverkande av segregationen.....	15
3.4 Utbildning, kompetens och sysselsättning	17
3.5 Boende, markanvändning och hållbar mobilitet.....	18
3.6 Klimat- och naturstaden.....	19
3.7 Attraktionskraft och internationalisering.....	20
4 Genomförande av programmet.....	22
4.1 Finansieringsformer	22
4.2 Samarbetsmodell	24
5 Avslutning.....	28
Litteratur.....	30
Referenser.....	32

Sammanfattning

Åbo stadsforskningsprogram är ett gemensamt forskningsprogram för Åbo stad, Åbo universitet och Åbo Akademi. Inom ramen för programmet bedriver man akademisk forskning om städernas utveckling. Perioden 2026–2029 är programmets femte period.

Inom Åbo stadsforskningsprogram är forskningsobjektet samhälleliga och rumsliga förändringar i städer, samt stadens möjligheter att påverka förändringarna ensam eller tillsammans med andra aktörer. Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029 presenterar de forskningsområden som behandlas inom programmet med utgångspunkt i Åbo stads borgmästarprogram 2025–2029 och Åbos stadsstrategi. Forskarna och forskargrupperna har dock frihet att utifrån sina egna akademiska utgångspunkter formulera sina forskningsfrågor och avgränsa innehållet i sin forskning närmare.

Programmets viktigaste mål är att 1) stärka kunskapsgrunden och sakkunskapen för att öka den regionala livskraften och välfärden, 2) producera ny forskningskunskap till stöd för stadens beslutsfattande i enlighet med strategins och borgmästarprogrammets teman samt 3) öka den akademiska stadsforskningens genomslagskraft med särskild betoning på en interaktiv diskussion om hur forskningsresultaten kan tillämpas och kunskapen utnyttjas i stadspolitiken.

Åbo stadsforskningsprogram ordnar årligen en utlysning av forskningsprojekt. Programmet kan också erbjuda kompletterande finansiering för projekt som finansieras av andra externa finansiärer eller bistå projekt i samarbete med stadsorganisationen. Inom ramen för programmet genomförs dessutom mindre riktade studier utifrån stadsorganisationens aktuella informationsbehov. Programmet kan också ha andra finansierings- och verksamhetsformer som styrgruppen fastställer separat. Åbo stadsforskningsprogram strävar efter att främja forskning av hög vetenskaplig kvalitet som samtidigt är till nytta för staden.

1 Inledning

Åbo stadsforskningsprogram är ett gemensamt forskningsprogram för Åbo stad, Åbo universitet och Åbo Akademi. Inom ramen för programmet bedriver man akademisk forskning om städernas utveckling. År 2026 inleds redan programmets femte period, som sträcker sig fram till 2029. Programmets viktigaste verksamhetsform är finansiering av forskningsprojekt genom en årlig utlysning.

Inom Åbo stadsforskningsprogram uppfattas stadsforskning som mång- och tvärvetenskaplig forskning vars objekt är staden, stadsborna eller fenomen som äger rum i staden. Staden kan också vara en aktör i forskningen. Till stadsforskningsprogrammet lämpar sig sådana forskningsämnen som producerar information som är nyttig för utvecklingen av Åbo stad eller främjar förståelse som tjänar stadens utveckling. Den forskning som genomförs inom programmet behöver dock inte ge resultat som kan tillämpas omedelbart.

Forskningsobjekt inom stadsforskningsprogrammet är samhälleliga och rumsliga förändringar i städer, samt stadens möjligheter att påverka förändringarna ensam eller tillsammans med andra aktörer. Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029 presenterar inom denna övergripande tematik det femte programmets ämnesområden. Dessa ämnesområden har härletts ur Åbo stads borgmästarprogram och Åbo stadsstrategi. Dessa ämnesområden är omfattande, vilket ger forskarna frihet att precisera sina forskningsteman och formulera mer exakta forskningsfrågor och avgränsningar.

Stadsforskningsprogrammet utmanar forskarna att under perioden 2026–2029 särskilt reflektera över faktorer som främjar stadens hållbara tillväxt och förutsättningarna för stadsbornas välfärd. Dessutom uppmuntrar programmet till forskning om historiska utvecklingsförlopp som är intressanta för Åbo, om stadens framtid och identitet i andan av Åbo 800-jubileet, som kulminerar 2029.

De finländska städernas verksamhetsmiljöer befinner sig i dag i ständig förändring bland annat på grund av osäkerheter i den ekonomiska utvecklingen och den globala geopolitiska situationen. Åbo strävar efter att följa med och förutse förändringar för att kunna fatta medvetna beslut om sin framtid.¹ Målet med Åbo stadsforskningsprogram är att stärka kunskapsunderlaget hos Åbo stad och dess intressenter när beslut fattas om stadsutveckling och andra stadspolitiska val. I dag ska beslutsfattandet inom den offentliga förvaltningen i allt högre grad basera sig på kunskap, men samtidigt utmanas etablerade sätt att producera kunskap och etablerade resultat i samhället allt oftare av olika alternativa synsätt.² JFör att upprätthålla förtroendet för den akademiska kunskapsproduktionen kommunicerar stadsforskningsprogrammet, utöver forskningsresultaten, även om forskningsprocesserna till stadsbor och beslutsfattare så omfattande, öppet och dialogiskt som möjligt.

Medan det ännu för en tid sedan rådde närmast global konsensus om betydelsen av stadspolitik, har olika politiska rörelser under det senaste decenniet ifrågasatt urbaniseringen och globaliseringen. De har särskilt

hänvisat till erfarenheter bland invånare i de områden som hamnat i utvecklingens skugga och som upplever att nyttan av urbaniseringen har fördelats orättvist, både i det globala nord och i det globala syd.³ Internationell forskning har visat att denna ”missnöjets geografi” också påverkar många städer och stadsregioner internt. Det har lett till ett polariserat politiskt klimat och till framgångar för populistiska rörelser.⁴ Detta har bland annat tagit sig uttryck i kortsiktighet och brist på kontinuitet i stadsutvecklingen, till exempel i att städer dragit sig tillbaka från projekt och åtgärder som gäller miljöns tillstånd eller social mångfald, eller mer allmänt i svårigheter att fatta beslut om gemensamma frågor.⁵

Inom Europeiska unionen har man dock hittills kunnat bygga upp en systematisk och framtidsinriktad stadspolitik som vilar på urbaniserings fördelar och som utgör en del av EU:s bredare regionalpolitik för sammanhållning och hållbar tillväxt. EU:s stadsagenda 2025 betonar inte bara städernas nya kreativa och välståndsskapande karaktär, utan också deras hållbarhet, tillgänglighet, delaktighet, trygghet, rättvisa och sundhet.⁶

I Finland dras riktlinjerna för stadspolitiken på nationell nivå framför allt av den nationella stadsstrategin 2020–2030, som är en gemensam vision framtagen av statsrådet och städerna om de finländska städernas framtid. I strategin betonas städernas livskraft, social hållbarhet och klimatklok stadsutveckling.⁷ Den finländska stadspolitiken har dock kritiserats för en oklar arbetsfördelning mellan städerna och staten samt för bristande förståelse för de stora städernas särdrag.⁸

Akademisk stadsforskning behövs därför både för att öka de stora städernas förståelse för sina egna särdrag och för att stärka förmågan att identifiera de stora städernas särskilda behov på nationell nivå samt medvetenheten om deras betydelse för hela Finlands välfärd och hållbara tillväxt.

När Åbo stadsforskningsprogram nu inleder sin femte period har basservicen inom social- och hälsovården övergått från kommunerna till välfärdsområdena. Detta har skapat nya gränssytor i forskningens och utvecklingens fokus, men framför allt förändrat städernas uppgift väsentligt. Städerna kan nu i högre grad än tidigare koncentrera sig på att utveckla sin ekonomiska grund, sin innovationsförmåga och sin livskraft. Denna förändring lyfter också fram kommunernas fostrande och utbildande uppgifter samt utvecklingen av stadsmiljön till en ännu mer central position. I arbetet med att stödja stadsbornas välfärd har förebyggande åtgärder – till exempel främjande av delaktighet, förebyggande och upplösning av segregation, stöd till motionsintressen och utveckling av kulturutbudet – också fått större tyngd. Dessutom övergick de offentliga arbetskraftstjänsterna år 2025 från staten till kommunerna, vilket ger kommunerna möjlighet att ännu smidigare än tidigare integrera arbetskraftsfrågorna till sin livskraftspolitik. Under Åbo stadsforskningsprograms period 2026–2029 är det motiverat att bland annat studera och utvärdera hur social- och hälsovårdsreformen och reformen av arbetskraftstjänsterna har lyckats och vilka konsekvenser de har haft i Åboregionen.

2 Mål

Åbo stadsforskningsprogram uppmuntrar såväl forskare som praktiska aktörer att på ett tvärvetenskapligt sätt reflektera över målen för utvecklingen av en bra stad och på vilka sätt de kan förverkligas. I ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar stadsutveckling behövs forskningsbaserad kunskap och tillämpning av kunskap i det praktiska arbetet. Produktion av information som stöder städernas utveckling förutsätter dock också akademisk frihet samt en verksamhetskultur som uppmuntrar nya vetenskapliga initiativ och modiga försök.

De forskningsteman som presenteras i Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029 bygger på Åbos borgmästarprogram och stadsstrategi. På så sätt säkerställs att forskningen stöder beredningen av beslutsfattandet. Genom att stärka kunskapsbasen kan man öka effekten av stadens utvecklingsåtgärder och förebygga negativa bieffekter av åtgärderna. Forskning som stöder beredningen av stadens beslutsfattande kan till exempel gälla stadsmiljön, stadsborna eller stadsorganisationens verksamhetsmodeller.

De centrala målen för Åbo stadsforskningsprogram 2026–2029 är:

- 1) Stärka kunskapsgrunderna och sakkunskapen för att öka den regionala livskraften och välfärden.
- 2) Producera ny forskningsbaserad kunskap som stöd för stadens beslutsfattande i linje med teman i stadens strategi och borgmästarprogram.
- 3) Öka den akademiska stadsforskningens genomslagskraft, särskilt genom interaktiv reflektion kring hur resultaten kan tillämpas och kunskapen utnyttjas i stadspolitiken.

Även om de projekt som finansieras inom stadsforskningsprogrammets teman ska ha samhällelig genomslagskraft, är de till sin utgångspunkt akademiska. Stadsutveckling som bygger på akademisk forskning är djupare än det databaserade ledarskap och den databaserade utveckling som i och med digitaliseringen har blivit explosionsartat vanligare.⁹ I utveckling som bygger på akademisk kunskap reflekterar man till exempel över olika slags kunskapers särdrag, bland annat deras förklaringskraft och de osäkerheter som är förknippade med dem.¹⁰

Akademisk sakkunskap kan till exempel öppna upp den tidsmässiga dimensionen i stadens förändring. Framtidsinriktad forskning kan främja framförhållning, förståelse för utvecklingstrender, beredskap för alternativa utvecklingsförlopp och utformande av framtidsscenarier. Den akademiska forskningen kan utöver information även producera forskningsmässigt motiverade synpunkter på värderingar och normer som påverkar vår agerande och vår framtid.

Forskningen kan också öka förståelsen för stadsutvecklingens rumsliga dimension, inte bara när det gäller förändringar inom staden utan också genom jämförande forskning där utvecklingen sätts i relation till andra städer och stadsregioner. I de forskningsprojekt som finansieras av Åbo stadsforskningsprogram har den empiriska forskningen traditionellt riktats till Åbo eller Åboregionen. Trots det kan forskningsprojekten också på ett mer allmänt plan behandla något fenomen och dess inverkan på städernas eller stadsregionernas utveckling, om den information som forskningen producerar kan påvisas vara till nytta för utvecklingen av Åbo. Stadsforskningsprogrammet uppmuntrar till jämförande forskning där det man lärt sig och undersökt på andra håll i världen i tillämpliga delar ställs i relation till Åbos verksamhetsmiljö. Samtidigt uppmuntrar programmet forskare att relatera forskning som bedrivs

i Åbos omgivning till en internationell verksamhetsmiljö och att till exempel använda den forskning som genomförs inom stadsforskningsprogrammet som språngbräda för internationella projektansökningar.

Stadsforskningsprogrammet uppmuntrar både forskare och praktiska aktörer till fenomenbaserat tänkande, där fenomen med anknytning till staden eller urbaniseringen granskas mångsidigt ur flera vetenskapliga och förvaltningsmässiga perspektiv.¹¹ Då kan man skapa helhetsbetonade lösningar på utmaningar eller möjligheter som är förknippade med olika urbana fenomen. Behovet av fenomenbaserat tänkande hänger också samman med de "elaka problem" som anses typiska för städers och regioners styrning och utveckling. Dessa problem ändrar ständigt form, och om man försöker lösa dem ur ett enda vetenskapligt eller administrativt perspektiv uppstår lätt nya problem ur ett annat perspektiv.¹² I Åbo borgmästarprogram presenteras samverkande ledningsgrupper som samlar sakkunskap från flera förvaltningsområden för att underlätta hanteringen av sådana problem.¹³ Samverkan främjas också med hjälp av stadsforskningsprogrammet, eftersom programmet uppmuntrar forskare att bilda tvärvetenskapliga forskningsgrupper för att på ett mångsidigt sätt granska urbana fenomen från olika infallsvinklar. Tvärvetenskaplighet utvidgar stadsforskningsfältet genom att även inkludera sådana områden som traditionellt inte är kopplade till stadsforskning.

Stadsforskningsprogrammet uppmuntrar forskare att planera projekt där stadsorganisationen deltar som en aktiv aktör. Då kan forskargrupperna till exempel i samarbete med staden utforma försök där olika hypoteser eller teoretiskt motiverade verksamhetsmodeller prövas och följs upp i praktiska verksamhetsmiljöer.

Informationen produceras förutom för stadens ledning, övrig personal, stadsfullmäktige och stadsutvecklingsexperter även för stadsborna. När man informerar om forskningen och dess resultat beaktas att den information och förståelse som forskningen producerar vanligtvis är till nytta för flera förvaltningssektorer och aktörsgrupper. Målet är att forskningsresultaten ska utnyttjas i stor omfattning både i praktiska och vetenskapliga sammanhang. Förutom referentgranskade vetenskapliga artiklar eller monografier förväntas forskarna även publicera mer lättbegripliga publikationer om sina forskningsämnen riktade till experter eller till allmänheten. Forskarna uppmuntras också att kommunicera om sin forskning på andra sätt. Stadsforskningsprogrammet stöder kommunikationen kring forskningsprojekten bland annat genom att ordna olika seminarier och diskussionstillfällen där forskarna kan berätta om sin forskning och dess resultat för olika intressentgrupper. Dessutom publicerar alla projekt som finansieras av stadsforskningsprogrammet en kortfattad och lättbegriplig forskningsöversikt med verksamhetsrekommendationer i programmets egen publikationsserie.

BILD: VILL MEDIA OY

3 Från Åbo borgmästarprogram till forskningsteman

Åbo stad har två styrande strategiska dokument. Borgmästarprogrammet ”Åbo på väg in i det nya århundradet – 800 år av historia och framtid, hållbar tillväxt och mänskliga berättelser” är ett avtal som ingicks av det stadsfullmäktige som tillträdde 2025 och som fastställer verksamhetens tyngdpunkter för fullmäktigeperioden 2025–2029. Stadsstrategin ”Åbos tillväxtberättelse mot 2040-talet” konkretiserar dessa tyngdpunkter genom att samla dem till större helheter och sträcker sig tidsmässigt fram till 2040-talet. Stadsstrategin beskriver också kortfattat Åbos nuläge i förhållande till de strategiska målen och presenterar preliminärt indikatorer med hjälp av vilka uppnåendet av målen kan mätas. Forskarna förväntas sätta sig in i dessa båda dokument när de planerar forskningsprojekt.

Tematiseringen i stadsforskningsprogrammet 2026–2029 utgår från borgmästarprogrammet, men forskarna förväntas tolka temana forskningsmässigt utifrån frågeställningar inom sina egna vetenskapsområden. Genom att utgå från forskningen stöds stadens långsiktiga utveckling

Den forskning som genomförs inom stadsforskningsprogrammet riktar sig till samhällelig och rumslig förändring i städer och städernas – i synnerhet Åbo stads – möjligheter att påverka denna förändring på egen hand eller tillsammans med andra aktörer. Forskarna och forskningsgrupperna kan avgränsa sin forskning närmare utifrån både sina egna forskningsintressen och de teman som bygger på borgmästarprogrammet.

I detta kapitel presenteras kort temana i Åbo borgmästarprogram, de ställs i förhållande till stadsstrategin och exempel ges på hur de kan omvandlas till forskningsteman. För att ge forskarna frihet att bygga upp frågeställningar utifrån utgångspunkterna för sina egna vetenskapsområden och sakkunskaper samt planera vetenskapligt nya initiativ, lägger programmet inte fram förslag till eventuella forskningsrelaterade frågeställningar.

Borgmästarprogrammet bygger på sju övergripande teman. Dessa teman är 1) hållbar ekonomi, 2) välbefinnande och jämlikhet, 3) främjande av regional jämlikhet och motverkande av segregation, 4) utbildning, kompetens och sysselsättning, 5) boende, markanvändning och mobilitet, 6) klimat- och naturstad och 7) attraktionskraft och internationisering. Dessa teman stöder och kompletterar till stor del varandra. Dessutom ingår genomgående teman, såsom tillväxtorientering, hållbarhet, livskraft, samverkande ledarskap, öppen kommunikation samt utnyttjande av digitalisering, dataanalys och artificiell intelligens i städernas förvaltning och utveckling. I borgmästarprogrammets innehåll betonas under perioden 2025–2029 stadens hållbara tillväxt: en socialt och regionalt enhetlig stadsutveckling, förutsättningar för ekonomisk hållbarhet samt förenandet av tillväxt och planetära gränser.

3.1 Hållbar ekonomi

Åbos ekonomi grundar sig på en aktiv tillväxt- och sysselsättningspolitik som upprätthåller och stärker stadens skattebas. Stadens viktigaste inkomstkälla består av kommun-, fastighets- och samfundsinkomstskatter, som staden kan påverka genom sin tillväxtpolitik. En tryggad inkomstbas möjliggör i sin tur långsiktiga investeringar i framtiden. För att möjliggöra tillväxt behövs både hårda och mjuka investeringar. Hårda investeringar gäller stadsutveckling, markanvändning, trafik och mobilitet. Mjuka investeringar gäller å sin sida tjänster som stöder en smidig vardag för åboborna och andra tjänster som stöder vardagen för åboborna som till exempel fostran och utbildning, daghem, motionsplatser, sysselsättning, kultur, bibliotek och evenemang.¹⁴

Inom Åbos kommunala ekonomi förbereder man sig på en reform av statsandelssystemet, och Åbo stad strävar efter att påverka reformen så att växande städers behov beaktas tillräckligt och deras investeringsförmåga tryggas. Det kommunala fältet i Finland håller just nu på att differentieras kraftigt, och samtidigt överväger man en reform av kommunernas servicelöfte också på nationell nivå. En parlamentarisk arbetsgrupp har tillsatts för att stödja detta mål. Arbetsgruppens verksamhet kommer sannolikt att grunda sig på förändringar bland annat i kommunernas uppgifter, statsandelssystemet och eventuellt även kommunstrukturen.¹⁵

Både Finlands ekonomi och den globala ekonomin präglas för närvarande av stora osäkerheter, bland annat av geopolitiska skäl, vilket gör att riktlinjerna för Åbos kommunala ekonomi måste följas upp regelbundet. Vid behov ska man också kunna anpassa sig till exceptionella omständigheter.

Nyckeln till en hållbar ekonomiförvaltning är kontinuerlig uppföljning av förändringar och kunskapsbaserad styrning av verksamheten. Detta främjar förvaltningens effektivitet och en ändamålsenlig fördelning av resurser.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman som gäller hållbar ekonomi bland annat vara:

- utvecklingen av den kommunala ekonomin och eventuella strukturella reformer som påverkar kommunernas uppgiftsfält och finansiering
- stadens investeringsförmåga och nya finansieringsmodeller som stärker den
- offentligt-privata partnerskap, partnerskapsavtal och allianser
- ägarstyrning
- stärkande av sysselsättningen och tillgången på arbetskraft
- utveckling och vidareutveckling av servicenätet
- digitaliseringens betydelse för effektiviseringen av förvaltningen och serviceproduktionen
- historiska brytningsskeden i stadsekonomin
- hur globala ekonomiska utmaningar återspeglas på lokal nivå

3.2 Välbefinnande och jämlikhet

Stadsbornas välbefinnande består av fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Därför är främjandet av välbefinnande en mångfacetterad helhet i borgmästarprogrammet. Helheten omfattar till exempel tjänster som anknyter till fostran och undervisning, kultur, fritid och stadsbornas vardag i övrigt.

När basservicen inom social- och hälsovården överförs från kommunerna till välfärdsområdena har kommunernas välfärdstjänster kunnat överföra tyngdpunkten i verksamheten från att åtgärda problem till att stödja välbefinnande genom förebyggande åtgärder. Gränsytorna mellan staden och välfärdsområdet kräver dock fortsatt aktivitet från stadens sida för att undvika överlappningar och för att stadsborna lätt ska kunna nå de tjänster de behöver.

I borgmästarprogrammet betonas vardaglig gemenskap som en central delfaktor för välbefinnandet. Utöver olika tjänster för välbefinnande och kultur kan detta också stödjas genom stadsutrymmen som främjar möten och genom utrymmen som stöder vardagsmotion som gemenskapen, såsom miljöerna kring kollektivtrafikens knutpunkter.

I borgmästarprogrammet är barn, unga och barnfamiljer en särskilt viktig målgrupp i arbetet för att främja välbefinnande. Skolorna har en viktig uppgift i främjande av välbefinnande till exempel när det gäller integrationen av familjer med invandrarbakgrund. Även stöd för barns och ungas hobbyverksamhet inom idrott betonas i borgmästarprogrammet. Genom att stödja dessa grupper främjas främjar man på lång sikt aktiv rörlighet och motion bland alla åbabor.

I Åbo 800-jubileets anda betonas kulturens betydelse i borgmästarprogrammet som en betydande faktor för välbefinnande. I främjandet av kultur betonas stadsbornas delaktighet, och kulturproduktionen riktas regionalt inte bara till Åbo centrum utan också till förorterna.

”

När basservicen inom social- och hälsovården överförs från kommunerna till välfärdsområdena har kommunernas välfärdstjänster kunnat överföra tyngdpunkten i verksamheten från att åtgärda problem till att stödja välbefinnande genom förebyggande åtgärder.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman som gäller välfärd och jämlikhet bland annat vara:

- utveckling av kommunens välfärdsfrämjande uppgift från historien till nutid
- hur gränstorna mellan städer och välfärdsområden formas och fungerar
- servicehandledning, riktande av tjänster, tillgänglighet och rättidighet
- framtida behov inom fostran och utbildning
- integration av flerspråkiga barn, unga och familjer från andra kulturer
- kulturens och de kreativa branschernas betydelse för välfärden
- betydelsen av offentliga utrymmen och tjänster i bostadsområden för gemenskapen och upplevelsen av delaktighet
- orsaker till fysisk inaktivitet och möjligheter att ingripa i dem
- uttrycksformer för rasism och möjligheter att ingripa i rasism

3.3 Regional jämlikhet och motverkande av segregationen

Åbo är den mest regionalt differentierade staden i Finland. Därför krävs det effektiva åtgärder av staden för att främja regional jämlikhet och motverka segregation. Segregationsutvecklingen är ett skolexempel på ett komplext fenomen och ett ”elakt problem”, vars hantering kräver mångvetenskapligt och tväradministrativt samarbete. Forskning som bedrivits inom stadsforskningsprogrammet har i betydande grad främjat förståelsen av segregation och påverkat stadens politiska åtgärder för regional jämlikhet och för att bryta segregationen. I detta arbete strävar Åbo efter att vara en nationell föregångare. För att motverka segregation bereds för närvarande också ett tväradministrativt nationellt segregationsprogram som bygger på samarbete mellan staten och städerna.¹⁶ Den forskning som bedrivs i Åbo kan både bygga vidare på det arbete som görs inom ramen för det nationella segregationsprogrammet och producera kunskap till stöd för programmet.

I Åbos borgmästarprogram främjas regional jämlikhet och motverkande av segregation genom att uppmuntra invånarna till gemenskap med hjälp av både nya verksamhetskulturer och rumsliga lösningar. Staden utvecklar bland annat samarbetet med olika organisationer för att stödja verksamhetsmöjligheterna för stadsbor i olika åldrar. Staden förbinder sig också att förbättra trivseln och funktionaliteten i offentliga och gemensamma utrymmen i stadens olika områden.

Differentieringen av bostadsområden motverkas med hjälp av bostadspolitik, markanvändning och ett trafiksystem som uppmuntrar till hållbar stadsmobilitet. Servicenätet utvecklas utifrån bostadsområdenas särdrag och behov. Kvaliteten i närskolorna stärks vid behov genom positiv särbehandling, för att skolorna i alla bostadsområden ska hålla hög kvalitet.

Stadsbornas upplevelse av delaktighet främjas både genom satsningar på ett respektfullt bemötande av stadsborna i stadens serviceutbud och förvaltning samt genom att uppmuntra stadsborna att möta varandra på ett sätt som främjar gemenskap. Hemlöshet minskas målmedvetet, delvis i samarbete med Egentliga Finlands välfärdsområde.

”

Forskning som bedrivits inom stadsforskningsprogrammet har i betydande grad främjat förståelsen av segregation och påverkat stadens politiska åtgärder för regional jämlikhet och för att bryta segregationen. I detta arbete strävar Åbo efter att vara en nationell föregångare.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman med anknytning till främjande av jämlikhet och motverkande av segregation bland annat vara:

- dynamiken i bostadsområdenas differentiering och möjligheterna att minska segregationen och dess konsekvenser
- kunskapsbaserad förbyggande och motverkande av segregation
- utvärdering av effekterna av politiken för förbyggande och motverkande av segregation
- indikatorer för skolsegregation och åtgärder för att motverka skolsegregation
- arbetsfördelningen mellan staden och välfärdsområdena i främjandet av välbefinnande
- nya möjligheter för utveckling av förorter
- delaktighet och demokrati i staden
- hobbyverksamhet bland barn och unga
- uppföljning och utvärdering av försök med deltagande budgetering
- försök som gäller aktivering av stadsutrymmen och uppföljning av försöken
- främjande av aktiv stadsmobilitet och dess effekter

3.4 Utbildning, kompetens och sysselsättning

En av stadens kärnuppgifter är att värna om stadens livskraft och invånarnas välbefinnande. Därför vill staden garantera alla stadsbor möjligheter att utvecklas till kompetenta personer som har möjlighet att utföra betydelsefullt arbete och må bra. Detta är centralt även med tanke på den delaktighet som stadsborna upplever.

I utvecklingen av barns och ungas utbildning är både människorna och de rumsliga ramarna för lärandet centrala faktorer. Med tillräckligt små gruppstorlekar kan man säkerställa att lärarna har tid att möta eleverna och följa med deras lärande. Att säkerställa läskunnighet och andra grundläggande färdigheter är ett särskilt fokusområde i borgmästarprogrammet när det gäller utvecklingen av den grundläggande utbildningen. Inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen garanteras även en tillräcklig mängd närundervisning för att kvaliteten i lärandet ska kunna tryggas. Borgmästarprogrammet betonar värnandet om tvåspråkigheten i Åbo. Tvåspråkigheten betraktas som en resurs för utveckling av utbildningen och kompetensen från småbarnspedagogiken till universitetsstudierna. Åbo stadsstrategi lyfter särskilt fram Åbo som en traditionell universitetsstad och betonar betydelsen av alla högsolor i Åbo för den FUI-verksamhet som stöder livskraften på lång sikt.

Åbos borgmästarprogram strävar efter att främja sysselsättningen och följa upp resultaten av åtgärderna utifrån valda indikatorer. Sysselsättningstjänsterna knyts tätt till stadens livskraftsarbete och beaktar både arbetssökandenas och arbetsgivarnas individuella behov. Borgmästarprogrammet har dessutom som mål att göra det så smidigt som möjligt att inleda företagsverksamhet i Åbo.

Betydelsen av tjänster som syftar till integration och språkinlärning betonas i borgmästarprogrammet, eftersom de gör det lättare för invandrare att snabbt sysselsättas. Staden föregår med gott exempel för företag och andra organisationer i regionen genom att anställa flerspråkig personal.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman som gäller utbildning, kompetens och sysselsättning bland annat vara:

- utveckling av småbarnspedagogiken till exempel med tanke på språkinlärning
- utbildningsbehov inom den grundläggande utbildningen
- utvecklingsbehov i inlärningsmiljöer
- utvecklingen av samarbetsmodeller mellan städer, högsolor och företag
- staden med sina nätverk som främjare av FUI-verksamhet och näringslivsutveckling
- sysselsättningstjänsternas effektivitet och utveckling
- hur man svarar mot företagens behov av verksamhetslokaler och tomter
- företagskluster i staden och regionen
- integration och sysselsättning av invandrare

3.5 Boende, markanvändning och hållbar mobilitet

Genom hållbart stadsbyggande främjas Åbo stads ambitiösa klimatmål, högklassigt boende, trivseln i livsmiljön och åbobornas livskvalitet. I borgmästarprogrammet är det särskilda geografiska fokusområdet i stadsutvecklingen utvecklingskorridoren mellan hamnen och Kråkkärret. Den utvecklas som en kvalitativ kollektivtrafikkorridor med målet att särskilt förbättra den sociala balansen mellan områdena. Målet är också att säkerställa att den utbildnings- och företagskoncentration som växer fram i Kuppis och Österås fungerar. I stadsutvecklingen förenas målen för utvecklingen av boende, arbetsplatser och servicenätet. Dessutom beaktas behov inom turismen.

Särskild vikt läggs vid möjligheterna till hållbar och smidig vardagsmobilitet, vilket också främjar minskade utsläpp. Systemet för stadsmobilitet påverkar på ett avgörande sätt trivseln i stadsrummen, gemenskapen och de kommersiella tjänsternas möjligheter att lyckas. För utvecklingen av centrum utarbetas ett åtgärdsprogram som omfattar en trafikplan för centrum.

En hållbar stadsstruktur förenar täthet och tillräcklig grönska och gör det möjligt att säkerställa stadens funktion, trivsel, ett minimalt koldioxidavtryck, anpassning till klimatförändringens effekter samt bevarandet av den biologiska mångfalden. Samtidigt har staden som mål att möjliggöra ett utvecklande utbud av småhustomter. Åbo vill dessutom trygga värden som anknyter till havet samt kulturmiljöer och byggnadsarvet.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman som gäller boende, markanvändning och hållbar mobilitet bland annat vara:

- urbaniseringens dynamik och effekter
- kännetecken för en hållbar stadsstruktur och främjande av hållbarhet i planeringen
- samordning av täthet och mångsidig stadsnatur
- främjande av fungerande och hållbar vardagsmobilitet och utveckling av trafiksystemet
- utveckling av serviceutbudet och den upplevda kvaliteten i kollektivtrafikens knutpunkter
- regionala och riksomfattande trafikförbindelser och logistik
- utvecklingen av färdmedelsfördelningen och hur den kan påverkas
- sambanden mellan markanvändning och trafikplanering
- tjänsternas tillgänglighet
- förändringar i handelsstrukturen och stadskärnorna
- intelligenta trafiksystem
- trygga och trivsamma offentliga rum
- egenskaper hos en attraktiv boendemiljö
- bostadspolitik
- boendekulturer och bostadsval
- miljöns kulturvärden
- den byggda miljöns historia

3.6 Klimat- och naturstaden

Åbo strävar efter att vara en föregångare som klimat- och naturstad. Åbos mål är att vara koldioxidneutralt 2029, vilket innebär ett behov av utsläppsminskningar inom alla sektorer. I borgmästarprogrammet förbinder man sig att med hjälp av tillförlitliga indikatorer följa upp hur utsläppsmålen uppnås. Åbo strävar efter att vara en naturpositiv stad före år 2035. Dessutom främjar Åbo den gröna omställningen både genom egna investeringar och genom att erbjuda en attraktiv investeringsmiljö för andra aktörer inom den gröna omställningen.

Åbo förbinder sig att skydda de unika naturvärdena i Skärgårdshavet. Staden minskar belastningen på Skärgårdshavet tillsammans med andra kommuner i området, Egentliga Finlands förbund och staten. Staden främjar också hållbar turism i Skärgårdshavet.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan klimat- och naturteman bland annat vara:

- bekämpning av klimatförändringen genom val inom stadsutvecklingen
- tillämpning av ekologisk kompensation i stadsplaneringen
- stadens ekosystem och skyddet av dem
- ekosystemtjänster
- miljöhälsa
- en energieffektiv stad
- civilsamhället, vardagspraxis och aktörskap i klimat- och naturstaden
- metoder för anpassning till klimatförändringen i staden
- hållbar turism
- skydd av Skärgårdshavet och andra vattendrag
- cirkulär ekonomi i stadsutvecklingen
- grön omställning och energiproduktion ur städernas perspektiv
- förvaltningsinstitutionernas roll i främjandet av hållbarhet
- samarbete mellan staden och företag för att främja hållbarheten

3.7 Attraktionskraft och internationalisering

I borgmästarprogrammet förbinder sig Åbo att främja hållbar tillväxt och invånarnas välfärd genom att vara en kundorienterad och effektiv partner för näringslivet. Åbo främjar innovationer och lockar investeringar genom företagstjänster, sysselsättningstjänster och stöd för FUI-verksamhet. Samarbetet med både företag och högskolor spelar en central roll i detta. Samarbetet förbättrar också möjligheterna att få internationell FUI-finansiering.

Åbo är en internationellt uppskattad och traditionsrik universitetsstad. Alla högskolor i Åbo verkar internationellt och lockar utländska experter till staden. Åbo strävar efter att öka sin attraktions- och kvarhållningskraft bland internationella experter genom ett omfattande engelskspråkigt serviceutbud. I arbetet med att främja nordiska relationer och nordiskt samarbete utnyttjar Åbo aktivt sitt geografiska läge som port mot väster, sin tvåspråkighet och sitt svenskspråkiga kulturarv.

Även de inhemska relationerna är viktiga för Åbo. Centrala partner i området är Egentliga Finlands förbund, samkommunen för Åbo stadsregion och Egentliga Finlands välfärdsområde. Alla dessa aktörer har gemensamma kunskapsmässiga intressen och även informationsproduktion som gagnar alla aktörer. På nationell nivå är Finlands övriga stora städer centrala partner. De producerar också jämförelser och information som stärker det ömsesidiga lärandet.

I Åbos livskraftspolitik syns bland annat klimatarbetet och strävan efter naturpositivitet. Den gröna omställningen ger staden nya arbetsplatser och stärker Åbos anseende som en ansvarsfull och attraktiv stad.

Under den pågående perioden för borgmästarprogrammet stärks Åbos attraktionskraft av Åbos 800-årsjubileum, som kulminerar 2029. Jubileumsåret lyfter fram Åbos ställning som föregångare inom kultur, utbildning, bildning och hållbar utveckling. Jubileumsåret och dess evenemang ökar kännedomen om Åbo och Åbos attraktionskraft både nationellt och internationellt. Det stärker Åbos kompetens och rykte som en mångsidig evenemangsstad. Jubileumsåret erbjuder också en ram för forskning om till exempel Åbos historia, kulturarv och identiteter. Det kommer också att finnas behov av forskningsaktörer för att bedöma de sociala, kulturella och ekonomiska effekterna av jubileumsåret och de evenemang som genomförs inom dess ram.

”

I borgmästarprogrammet förbinder sig Åbo att främja hållbar tillväxt och invånarnas välfärd genom att vara en kundorienterad och effektiv partner för näringslivet. Åbo främjar innovationer och lockar investeringar genom företagstjänster, sysselsättningstjänster och stöd för FUI-verksamhet. Samarbetet med både företag och högskolor spelar en central roll i detta.

I stadsforskningsprogrammets projekt kan teman som gäller attraktionskraft och internationalisering bland annat vara:

- faktorer som påverkar städernas internationella attraktionskraft
- tillgänglighet som attraktionsfaktor
- sambandet mellan kompetens, forskning och regional konkurrenskraft
- utnyttjande av extern finansiering i stadsutveckling och gemensam utveckling
- de kreativa branschernas regionala effekter
- stadskultur, kulturpolitik och stadens kulturinstitutioner
- mångkulturalism i utvecklingen av städer
- globala riktningar i stadsutvecklingen
- städernas globala, europeiska och nationella nätverk
- samarbete inom stadsregioner
- stadsmarknadsföring
- stadsevenemang och evenemangsstäder
- stadens historia och identitet
- historia och samtid som anknyter till det svenska språket och Svenskfinland

4 Genomförande av programmet

Stadsforskningsprogrammet genomförs framför allt genom de forskningsprojekt som finansieras inom ramen för programmet. Forskningsprojekten förväntas vara både vetenskapligt högklassiga och nyttiga med tanke på stadens förvaltning och utveckling. Stadsorganisationen och universiteten samarbetar både i förvaltningen av stadsforskningsprogrammet och i olika skeden av de forskningsprojekt som genomförs inom ramen för programmet.

4.1 Finansieringsformer

Forskningssamarbetet enligt stadsforskningsprogrammet finansieras med olika finansieringsinstrument. Programmets viktigaste verksamhetsform är finansiering av universitetsbaserade forskningsprojekt genom en årlig utlysning. Inom programmet genomförs dessutom stadsinitierad riktad forskning. Staden kan också inom ramen för projektet delta i stora forskningsprojekt med flera aktörer som genomförs med extern finansiering. Programmet kan också dela ut andra stipendier och priser för examensarbeten om styrgruppen så beslutar.

Med programmets egna forskningsutlysningar avses forskningsfinansieringstävlingar som ordnas av Åbo stad och dess samarbetspartner. Huvudfinansiärer är, utöver Åbo stad, Åbo universitet och Åbo Akademi, men även andra finansiärer kan delta.

Finansierings-instrument	Genomförande	Tidtabell
Programmets forskningsutlysningar	Samfinansiering	En gång per år (på hösten)
Finansiering av riktade undersökningar	Stadsfinansiering till 100 %, samfinansiering eller extern finansiering som förmedlas av staden	Fortlöpande, stadsinitierat
Deltagande i stora projekt	Staden kan vara delfinansiär för projekten eller på annat sätt delta i forskning som huvudsakligen genomförs med extern finansiering	Fortlöpande, universitetsinitierat
Övrig finansiering	I regel stadsfinansiering	Enligt styrgruppens beslut

Tabell 1: Finansieringsformer

Utllysningarna omfattar antingen alla teman i stadsforskningsprogrammet eller vissa teman som specificeras särskilt i utlysningssannonsen. I samband med utlysningen ombeds forskarna lämna in projektförslag där de bland annat beskriver ett exakt ämne, perspektiv och tillvägagångssätt samt projektets avgränsning. I de utlysningssannonser som publiceras på Åbo stads webbplats fastställs de vetenskapliga och praktiska genomslagskriterier utifrån vilka de projekt väljs ut som ska genomföras med finansiering från stadsforskningsprogrammet. Bedömningspanelen består av representanter för universiteten, Åbo stads organisation samt eventuella andra organisationer som finansierar forskning inom programmet.

I stadsforskningsprogrammets forskningsutlysningar kan finansiering sökas av forskningsgrupper vars ledare med sin forskningsgrupp representerar Åbo universitet eller Åbo Akademi. Konsortier kan också omfatta forskare från andra inhemska eller utländska universitet, högskolor eller forskningsinstitut. Minst 50 procent av finansieringen för varje projekt ska dock i projektbudgeten riktas till Åbo universitet eller Åbo Akademi.

Projekten förutsätts ha ett mångvetenskapligt, tvärvetenskapligt eller interdisciplinärt forskningsgrepp. Utlysningen genomförs i två steg. De som kallas till den andra omgången får önskemål om preciseringar eller kompletteringar av ansökan före bedömningspanelens slutliga beslut.

Forskningsutlysningen har traditionellt ordnats på hösten, men Åbo stadsforskningsprogram förbehåller sig rätten att vid behov ändra utlysningstidpunkten.

Med riktad forskning avses forskning som skräddarsys särskilt för stadens behov och som vanligtvis är mindre och kortvarigare än de projekt som finansieras via utlysningar. I dessa projekt kommer staden och utföraren överens om forskningens objekt och metoder. Riktad forskning anknyter ofta till stadens aktuella utvecklingsfrågor och med hjälp av dem kan man belysa bakgrunden till dessa frågor och ge ny information som stöd för valen av utvecklingsåtgärder. Beredningen av riktad forskning inleds vanligtvis på stadens initiativ och med stöd av forskningsledaren, men forskare kan också ta initiativ. Med samma koncept kan man också skapa skräddarsydda kurser där de studerande till exempel planerar lösningar på problem eller utvecklingsobjekt som staden fastställer. Det finns inga särskilda ansökningstider för sådant samarbete, utan samarbete kan förhandlas med staden fortlöpande.

Med stora forskningsprojekt avses omfattande projekt som vanligtvis pågår i flera år och som genomförs med finansiering från finansiärer som är oberoende av stadsorganisationen. Denna finansiering kan vara forskningsfinansiering eller finansiering för regional utveckling, om forskningsmässiga element ingår i projekten. Att rikta forskningsfinansiering mot forskning som främjar växelverkan med praktiska aktörer och betonar kommunikation har varit en långvarig utvecklingstrend.¹⁷

Forskningsfinansiering erbjuds till exempel av Finlands Akademi, Rådet för strategisk forskning (RSF), Business Finland, Europeiska unionens ramprogram (särskilt Horizon) och av olika stiftelser. Sådant finansiering söks i regel av forskare. Forskarna kan fortlöpande förhandla om projektsamarbete med staden utan någon särskild tidsfrist. Staden kan delfinansiera eller på annat sätt delta i projekt som är till nytta för den egna utvecklingsverksamheten, till exempel genom att erbjuda projekten en utvecklingsplattform.

Städernas utvecklingsarbete finansieras externt från EU:s ramprogram och strukturfonder samt från olika nationella program. Då är det i regel städer, regioner eller tredje sektorn som står som sökande, men ibland också universitet.

Stadsforskningsprogrammet uppmuntrar forskare att följa finansieringsutlysningar från EU, rådet för strategisk forskning och andra motsvarande finansiärer och att kartlägga möjligheterna till fruktbart samarbete mellan forskare och stadsorganisationen i dessa utlysningar. Stadsforskningsprogrammets egen finansiering kan ses som såddfinansiering som gör det möjligt att utveckla idéer till större gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt mellan staden och forskarna.

I all forskning som finansieras och genomförs inom ramen för stadsforskningsprogrammet iakttas följande villkor: Det arbete som utförs av den professor eller motsvarande som leder projektet eller delprojektet betraktas som den genomförande partens, till exempel universitetets, egenfinansieringsandel; den ersätts inte, men det krävs inte heller någon arbetstidsredovisning för den. Kostnaderna för de forskare som anställs i projektet ersätts till fullt belopp utifrån de verkliga arbetsgivarvarkostnaderna (beräknade till 30 procent, inte enligt koefficienterna i modellen för allmänna kostnader). För den del av projektet som finansieras godkänns ett fast påslag på 18 % för fasta kostnader. Finansiären godkänner att finansieringen används till löner, stipendier och kostnader för forskningsmaterial och resor. Projekttypen är i regel offentlig forskningsfinansiering (moms 0 %). Åbo stad tillsätter en styrgrupp för varje finansierat projekt.

Vi ber att mer detaljerade frågor om forskningsfinansieringen riktas till forskningsledaren i god tid före tidsfristerna.

4.2 Samarbetsmodell

Principerna för kunskapsbaserat ledarskap och kunskapsbaserat beslutsfattande betonar behovet av att utnyttja forskningsdata i stadsorganisationerna.¹⁸ Forskningens samhällseliga genomslagskraft säkerställs inte enbart genom att informera om resultaten, utan också genom växelverkan i olika skeden av forskningsprocessen och till exempel genom att öppna upp forskningens metodval för målgrupperna.¹⁹ Detta är desto viktigare ju mer polariserad verksamhetsmiljön är och ju oftare forskningsinformation man utmanas av alternativa synsätt exempelvis i sociala medier.

Under de senaste årtiondena har verksamhetsmodeller skapats mellan universitet och andra organisationer där parterna för samman sin kompetens på gemensamma arenor och löser utmaningar interaktivt och inkluderande, genom att kritiskt bedöma forskningskunskap och annan evidens och genom att formulera nya forskningsproblem.²⁰ Verksamhetsmodeller för gemensam utveckling (co-creation) och kunskapsförmedling (knowledge brokerage) grundar sig bland annat på detta.²¹

I sådana partnerskap kan universiteten fungera som analytiska pådrivare i stadens utvecklingsarbete, som kritiska motkrafter samt som aktörer som breddar och fördjupar samhällsdebatten. Tillämpningen av forskningsdata förutsätter också att stadsorganisationen gör sig förtrogen med och reflekterar över saken. Gemensam utveckling bygger på växelverkan i processens olika skeden.

Samarbetsmodellen på programnivå bygger på ett avtal mellan Åbo stad, Åbo universitet och Åbo Akademi, där bland annat styrgruppens ställning och principerna för dess sammansättning samt uppgifterna för den forskningsledare som fungerar som gemensam resurs för universiteten och staden definieras. Styrgruppen beslutar om innehållet i stadsforskningsprogrammet. Föredragande för styrgruppen och operativ ledare för programmet är forskningsledaren för stadsforskningen som utnämnts gemensamt av Åbo universitet och Åbo stad. Forskningsledaren fungerar som programmets kunskapsförmedlare (knowledge broker) och ansvarar som beredare för planeringen av programhelheten, deltar i planeringen av forskningsprojekten och programmets verksamheter och sörjer för samordningen och växelverkan mellan stadens och universitetens informations- och andra intressen. Forskningsledaren bistår också med att identifiera nya samarbetspartner både inom stadsorganisationen och vid universiteten.

Stadsforskningsprogrammet strävar också efter att öka växelverkan mellan staden och universiteten utanför de forskningsprojekt som programmet finansierar. Detta innebär till exempel bakgrundsdiskussioner om forskningsbehov inom stadens koncernförvaltning eller inom olika sektorer samt om forskningsutbudet inom olika vetenskapsområden, inklusive examensarbeten.

Åbo stad utser en styrgrupp för alla forskningsprojekt som den finansierar (egna forskningsutlysningar och riktade studier) eller en medlem i projektet (stora forskningsprojekt) och förutsätter att projekten har ett interaktivt verksamhetssätt. Målen för styrgruppsarbetet i dess olika skeden beskrivs i faktarutan på sidan 26.

BILD: TARA JAAKKOLA

1. START

Det första mötet hålls snart efter att projektet har inletts. Vid mötet går man igenom projektets forskningsplan, material och tidtabeller. Man diskuterar också förväntningarna på forskningen, styrgruppens roll och forskningsgruppens önskemål om stöd från stadens personal. Även om den framlagda planen redan har godkänts när forskningsprojekten valdes ut, kan planen vidareutvecklas under styrgruppsarbetet och ge dem som ska tillämpa resultaten ytterligare information om resultaten och den möjliga nyttan av dem. Vid startmötet är det också skäl att komma överens om när det första mellanmötet ska hållas och vem som ansvarar för att ordna det.

2. MELLAN

Mellanmötena ska om möjligt tidsplaneras så att de innefattar rapportering om delresultat och eventuella diskussioner om val eller preciseringar i forskningsupplägget när forskningsprocessen går vidare till nästa skede. Delresultat kan till exempel vara rapportering över litteraturöversikten (hur fenomen har strukturerats i tidigare forskning) eller en preliminär kartläggning av den empiriska helheten. Diskussionen om val och preciseringar kan gälla till exempel hur forskningsfrågorna preciseras eller resurserna riktas. Vid mellanmötet är det skäl att komma överens om tidpunkten för nästa mellanmöte eller för slutmötet.

4. FORTSÄTTNING

När projektet avslutas ska medlemmarna i de styrgrupper som representerar staden fundera på vad resultaten innebär för utvecklingen av Åbo (t.ex. stadens strategiska mål, verksamhetsstyrning, budgetering och verksamhet). Styrgruppens ordförande sammanfattar projektet och styrgruppen kopplar projektets resultat till uppföljningen av åtgärderna i borgmästarprogrammet. Styrgruppens medlemmar uppmuntras att presentera resultaten i lämpliga ledningsgrupper eller andra forum på det sätt de anser bäst.

3. SLUT

Vid slutmötet presenteras forskningens resultat och forskarnas rekommendationer om vilka utvecklingsval resultaten möjliggör, förordar eller förutsätter. Dessutom förs en gemensam diskussion om resultatens betydelse för stadsutvecklingen. I detta sammanhang lönar det sig för stadsorganisationens representanter att också reflektera över betydelsen och användbarheten av mer abstrakta forskningsresultat, till exempel i relation till betydande förändringar i verksamhetsmiljön eller stora strategiska val som eventuellt ifrågasätter befintliga strukturer.

Forskningsledaren deltar i styrgruppens möten och stöder dialogen mellan forskarna och stadens representanter. Medlemmarna i styrgruppen för forskningsprojekt har till uppgift att stöda forskningen med tanke på stadens informationsbehov och se till att resultaten sprids inom stadsorganisationen. Styrgruppens medlemmar kan också hjälpa forskarna att skapa kontakter till stadsorganisationen och till exempel ordna kontakter som främjar forskningen.

Det centrala i styrgruppsarbetet är att kunskap först delas mellan forskarna och stadens representanter och därefter blir föremål för gemensam reflektion bland stadens representanter om resultatens betydelse, önskade effekter och möjliga kanaler för genomslag i stadens utveckling och förvaltning (se diagrammet Styrgruppsarbetets faser på sidan 26). Programmet ordnar också mer omfattande tillställningar och seminarier, riktade främst till expertpublik, där man diskuterar pågående forskning, dess resultat och resultatens betydelse för Åbos utveckling. Dessutom kommunicerar stadsforskningsprogrammet direkt till stadsborna om sådan forskning vars ämnen är av intresse för en bredare publik.

Forskarna förväntas publicera resultaten i akademiska, referentgranskade forum, men också på ett lättbegripligt sätt till exempel i bloggar eller facktidningar. Forskningsprogrammet stöder förverkligandet av principerna för ansvarsfull och öppen vetenskap. Varje projekt som fått finansiering från programmet förutsätts också publicera en översikt i programmets egen serie Forskningsöversikter (Tutkimuskatsauksia). Alternativt kan resultaten publiceras som en mer omfattande och djupgående rapport i programmets serie Forskningsrapporter (Tutkimusraportteja). Båda är fritt nedladdningsbara nätpublikationer (turku.fi/sv/information-om-abo/abo-stadsforskningsprogram) som sammanfattas av forskningsledaren. Forskningsresultaten sprids också via andra kanaler.

BILD: HANNA OKSANEN

5 Avslutning

När Åbo stadsforskningsprogram går in i sin femte programperiod har det uppnått en ålder av femton år. Det gör programmet unikt både i en nationell och internationell kontext. Programmets långsiktiga och systematiska utveckling syns i ackumulerad erfarenhet, etablerade praxis, igenkännbarhet och gemensamt samförstånd mellan aktörerna. Stadsforskningsprogrammet bygger inte enbart på samordning av aktörernas strategiska intressen, utan också på gemensamma värderingar och mål. För både staden och universiteten är det viktigt att föra samman kompetenta människor som brinner för att lära sig, för att påskynda uppkomsten av kulturell kreativitet och uppfinningar samt för att förbättra människors livskvalitet i staden och i samhället i stort.

Programmets genomslagskraft har utvärderats externt två gånger, första gången 2018 och andra gången 2024. I båda utvärderingarna konstaterades att Åbo stadsforskningsprogram har lyckats med sin uppgift som brobyggare mellan staden och universiteten. Som möjliggörare av brobyggande identifierades bland annat den fortgående dialogen på program- och projektnivå, de samarbetsprocesser som fastställts för forskningsprojekten och utvecklingens långsiktighet.²² Enligt utvärderingarna har stadsforskningsprogrammet bidragit till att bygga en miljö som gynnar skapandet och utnyttjandet av kunskap och därmed stärkt det kunskapsbaserade ledarskapet i Åbo stad.²³ Programmet har bedömts ha främjat det strategiska beslutsfattandet i Åbo samt stärkt samarbetet och växelverkan mellan staden och universiteten.²⁴

Programmet uppmuntrar aktörerna till fenomenbaserat tänkande. Det främjar mångvetenskapliga och tvärsektoriella positiva utvecklingsspiraler, men hjälper också staden att möta vår tids ”elaka problem”, såsom miljökriser, växande social ojämlikhet och Finlands ekonomiska utmaningar. Forskningarnas tematiska koppling till stadens strategier säkerställer att de är intressanta ur ett praktiskt perspektiv.²⁵ För programmets framtid är det centralt att den forskning som produceras inom dess ram svarar mot olika servicehelheters informationsbehov och att projektens tvärvetenskaplighet stöder stadens samverkande ledarskap.

I de externa utvärderingarna av stadsforskningsprogrammet nämns särskilt programmets kommunikation som ett utvecklingsområde. Under perioden 2026–2029 ska programmet kommunicera effektivare än tidigare till aktörer utanför stadsorganisationen och rikta sig till politiska beslutsfattare och stadsbor. Kommunikationens räckvidd blir desto viktigare ju mer stadsbornas verkligheter skiljer sig från varandra och ju mer polariserad den politiska miljön blir. I finländska städer har polariseringen ännu varit relativt liten, men även i en nordisk kontext måste man förbereda sig på en sådan utveckling i framtiden.²⁶

Ur universitetens perspektiv strävar Åbo stadsforskningsprogram efter att erbjuda etablerade processer och verktyg för att förverkliga forskningens samhälleliga genomslagskraft, det vill säga universitetens tredje uppgift. Programmet omsätter ett centralt mål i både Åbo universitets och Åbo Akademis strategier i praktiken: praktisk genomslagskraft genom regionala partnerskap.²⁷

Den forskning som bedrivs inom ramen för stadsforskningsprogrammet erbjuder ett brett spektrum av olika perspektiv på samhällelig och rumslig förändring. Stadsorganisationen har genom långvarigt samarbete lärt sig att utmana forskare att producera forskningskunskap som tjänar beslutsfattandet. Detta innebär dock inte enbart resultatens tillämpbarhet, utan också en förväntan om att forskningen ska sätta Åbos utveckling i relation till större nationella och globala utvecklingslinjer och därigenom öka stadsorganisationens aktörers akademiska förståelse för städer och deras utveckling. Kontinuerlig framförhållning gällande framtiden är nödvändig för staden, och kloka reaktioner förutsätter, utöver framförhållning, väl övervägda perspektiv och förståelse för bakgrunden till samhälleliga utvecklingsförlopp. Stadsforskningsprogrammet uppmuntrar och inspirerar universitetsforskare till forskning med samhällelig genomslagskraft. Samtidigt erbjuder programmet staden information och akademiskt motiverade perspektiv för att hantera förändring.

BILD: JONNE MATTILA

Litteratur

Airaksinen, J. (2018). Dialogia ja tiivistyvää yhteistyötä: Turun kaupunkitutkimusohjelman 2014-2017 arviointi. Turun kaupunki, kaupunkitutkimusohjelma, raportti 2/2018.

Airaksinen, J. & Kyösti, A. (2024). Tiedon ja päätöksenteon rajapinnalla: Turun kaupunkitutkimusohjelman arviointi. Turku, kaupunkitutkimusohjelma, tutkimusraportteja 1/2024.

Cohen, O. (2025). What is urban populism?. Contemporary Politics, 1-18, doi.org/10.1080/13569775.2025.2551912

Dunn, H. (2024). Populism, planning, and the politics of discontent. Planning Theory & Practice, 25(5), 615-631.

EU:n kaupunkiagenda: kasvua ja vaurautta edistämässä (2025). ec.europa.eu/regional_policy/sources/communication/2025-cities-agenda/com-2025-cities-agenda_fi.pdf

Fainstein, S., & Novy, J. (2025). Right-wing populism and urban planning. Journal of Urban Affairs, 47(3), 775-798.

Fisher, G., Mayer, K., & Morris, S. (2021). From the editors – Phenomenon-based theorizing. Academy of Management Review, 46(4), 631-639.

Florida, R. (2021). Discontent and its geographies, Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, 14 (3), 619-624, doi.org/10.1093/cjres/rsab014

Holstila, E., Kolehmainen, J. & Laasonen, V. (2019). Kaupungit kasvun luojina, teoksessa Holstila, E. & Hämäläinen, T. (toim.) Kaupunkipolitiikan uusi aika. Rakennustieto Oy, 98-113.

Kalliomäki, H., Ruoppila, S., Airaksinen, J. (2021). It takes two to tango: Examining productive interactions in urban research collaboration. Research Evaluation, 30(4), 529-539. doi.org/10.1093/reseval/rvab028

Krizek, K., Forysth, A., & Slotterback, C. S. (2009). Is there a role for evidence-based practice in urban planning and policy?. Planning Theory & Practice, 10(4), 459-478.

Kärkkäinen, T., Kuosmanen, J. & Särkkä, N. (2021). Tieteen ja päätöksenteon vuorovaikutus eilen, tänään ja huomenna. Tiedeneuvonnan kehittämishanke Sofin näkökulma. Suomalainen tiedeakatemia, Helsinki, acadsci.fi/wp-content/uploads/2024/04/Tieteen_ja_paatoksenteon_vuorovaikutus_eilen_tanaan_ja_huomenna_2021_Sofi.pdf

Lester, R.K. & Sotarauta, M. (2007). Yliopistot, innovaatio ja alueiden kilpailukyky: huomioita ja johtopäätöksiä ”Local Innovation Systems -projektista”. Teoksessa Lester, R.K. & Sotarauta, M. (toim.) Innovation, Universities, and the Competitiveness of Regions. Technology Review 214/2007 (Tekes), 31-42.

Mannevuori, M. & Virtanen, J. (2022). Vaikuttavaa viestintää. Tutkijat tiedevälittäjinä tietopohjaisessa politiikassa. Kulttuurintutkimus 39(4): 19-36.

Mauser, W., Klepper, G., Rice, M., Schmalzbauer, B.S., Hackmann, H., Leemans, R., & Moore, H. (2013). Transdisciplinary global change research: The co-creation of knowledge for sustainability. Current Opinion in Environmental Sustainability, 5, 420-431.

Rittel, H. W., & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. Policy sciences, 4(2), 155-169.

Rodríguez-Pose, A. (2020). The rise of populism and the revenge of the places that don't matter. LSE Public Policy Review, 1(1), doi.org/10.31389/lseppr.4

Sivertsen, G. & Meijer, I. (2020). Normal versus extraordinary societal impact. How to understand, evaluate, and improve research activities in their relations to society. Research Evaluation, 29, 66-70.

Spaapen, J. & van Drooge, L. (2011). Introducing ”productive interactions” in social impact assessment. Research Evaluation, 20(3), 211-218.

Turun kasvun tarina 2040-luvulle. Kaupunkistrategia. Turun kaupunki. turku.fi/sites/default/files/document/kaupunkistrategia-final.pdf

Turun yliopiston strategia. Turun yliopisto. utu.fi/sites/default/files/public%3A//media/file/utu-strategia-2024-vaaka-tulostus-a4.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö (2026). ”Segregaation torjuminen-ohjelman valmisteluryhmä”. tem.fi/hanke?tunnus=TEM097:00/2025

Valtiovarainministeriö (2026). ”Parlamentaarinen työryhmä asetettu pohtimaan kuntien tulevaisuutta”, 26.2.2026. vm.fi/-/parlamentaarinen-tyoryhma-asetettu-pohtimaan-kuntien-tulevaisuutta

Von Krogh, G., Rossi-Lamastra, C., & Haefliger, S. (2012). Phenomenon-based research in management and organisation science: when is it rigorous and does it matter?. Long range planning, 45(4), 277-298.

Åbo Akademin strategia 2030, Åbo Akademi. sites.abo.fi/strategi2030/fi/abo-akademin-strategia-2030/abo-akademin-strategia-2030-strategiset-valintamme

Yhdessä vahvemmat kaupungit ja valtio kestävästä tulevaisuudesta luomassa. Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030 (2020). Valtiovarainministeriö, urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-311-3

Referenser

- 1 Turun kasvun tarina 2040-luvulle. Kaupunkistrategia.
- 2 esim. Krizek et al. 2009; Mannevuoli & Virtanen 2022; Fainstein & Novy 2025.
- 3 esim. Rodríguez-Pose 2020; Florida 2021.
- 4 Fainstein & Novy 2025; Cohen 2025.
- 5 Fainstein & Novy 2025; Cohen 2025.
- 6 EU:n kaupunkiagenda: kasvua ja vaurautta edistämässä.
- 7 Yhdessä vahvemmat kaupungit ja valtio kestäväää tulevaisuutta luomassa. Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030.
- 8 Holstila et al. 2019.
- 9 Kärkkäinen et al. 2021, s. 30.
- 10 Kärkkäinen et al. 2021, s. 30.
- 11 Ilmiö pohjaisesta tutkimuksesta ja kehittämisenestä, ks. esim. Von Krogh et al. 2012; Fisher et al. 2021.
- 12 Rittel & Webber 1973.
- 13 Turku uudelle vuosisadalle – 800 vuotta historiaa ja tulevaisuutta, kestäväää kasvua ja inhimillisiä tarinoita. Pormestariohjelma valtuustokaudelle 2025–2029. 2025, s. 25.
- 14 Turun kasvun tarina 2040-luvulle. Kaupunkistrategia. 2026.
- 15 Valtiovarainministeriö 2026.
- 16 Työ- ja elinkeinoministeriö 2026.
- 17 Mannevuoli & Virtanen 2022.
- 18 Mannevuoli & Virtanen 2022.
- 19 Mannevuoli & Virtanen 2022; Krizek et al. 2009.
- 20 Spaapen & van Drooge 2011; Sivertsen & Meijer 2020; Kalliomäki et al. 2021.
- 21 Kärkkäinen et al. 2021 Mauser et al. 2013; Lester & Sotarauta 2007.
- 22 Airaksinen, J. 2018; Airaksinen & Kyösti 2024.
- 23 Airaksinen, J. 2018; Airaksinen & Kyösti 2024.
- 24 Airaksinen, J. 2018; Airaksinen & Kyösti 2024.
- 25 Airaksinen, J. 2018; Airaksinen & Kyösti 2024.
- 26 esim. Dunn 2024.
- 27 Turun yliopiston strategia; Åbo Akademin strategia 2030.

turku.fi/kaupunkitutkimus